Proletarci vseh zemlja, združite se!

Poštnina plačana v gotovini.

Ljubljana, 5./X. 1922. — II./40.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

Občinske volitve v Ljubljani.

Stališče razredno zavednega proletariata.

1. Dokler vlada kapitalistični sistem in oblast kapitalistov, so občine orodje v rokah vladajočega razreda. Utopija je naziranje, da more proletariat brez državne oblasti in korenite spremembe družabnega sistema doseči **znatno** zboljšanje svojega socialnega stanja v občini.

2. Vendar se mora proletariat aktivno vdeleževati volitev in parlamentarnega ter gospodarskega dela v občinah, da potom volitev in občinske tribune vzbuja razredno zavednost, razkrinkuje surovo eksploatacijo kapitala in diktaturo kapitalističnega razreda ter s pozitivnim delom za gospodarske in socialne zahteve delovnega ljudstva na eni strani manifestira vstvarjajočo voljo in sposobnost proletariata, na drugi strani pa jasno dokaže, da je kapitalistični sistem glavna ovira za vsako važnejšo, odločilnejšo gospodarsko in socialno pridobitev delovnega ljudstva.

3. Gospodarska kriza, izzvana od petletne vojne, za katero nosijo skupno odgovornost meščanske stranke, ki so vladale pod Avstrijo na Dunaju ter meščanske stranke, ki so bile kot orodje centralne avstrijske vlade na krmilu v deželnih odborih in občinah, ker niso pokazale niti stvarnega odpora niti volje za tak odpor proti avstro-ogrskemu imperializmu, temveč so ga na vseh straneh celo naravnost podpirale — se je povečala vsled nesposobnega gospodarstva in socialne reakcije, ki so jo uvedle meščanske stranke v Jugoslaviji.

Proti socialno reakcionarnemu, gospodarsko katastrofalnemu in politično diktatorskemu delu meščanskih strank mora proletariat voditi brezobziren načelni boj, neglede na to, če so te stranke posamič ali kot meščanski blok na vladi ali pa momentano v opoziciji.

4. Po krivdi teh političnih grup je danes povsod, zlasti pa v glavnih mestih stanovanjska in prehranjevalna beda večja kot kdaj prej, ker se ni ničesar storilo, da bi se ublažil težki položaj obubožanih množic, temveč se je še ono, kar se je bilo začelo — aprovizacija in zaščita stanovanjskih najemnikov — odpravilo. Ta beda je v toliko neznosnejša, ker je valuta padla, draginja ogromno narastla, kapitalistični razred pa je vpeljal odkrito diktaturo v svrho izvršitve svoje ofenzive, potom katere stremi zvaliti celo breme gospodarske krize na rame širokih množic delavnega ljudstva ter na ta način povečati svoj že itak nenormalno ogromni ekstraprofit vojne in povojne dobe.

5. Vpoštevajoč to neznosno socialno stanje, ki se bo neizbežno še poostrilo — če delavno ljudstvo ne da pravilnega, resnega, organiziranega odpora — mora proletariat in delavno ljudstvo najti podlago za ustvaritev **enotne proletarske fronte,** za **proletarski blok,** ki more v dani situaciji potom enotne taktike in enotnih akcij edino dati dovolj odpora proti nasilju, eksploataciji in ofenzivi kapitala. **Ta enotna fronta se mora upostaviti tudi v občinah.**

6. Upostavitev enotnega bloka opozicionalnih strank samo z namenom zavzetja občine, pridobitve večine občinskih mandatov brez popolnega sporazuma o komunalnem programu, o enotni taktiki in enotnih akcijah je oportunistična in ne more prinesti nobenih koristi delavnemu ljudstvu. Tak blok lahko koristi samo eni meščanski stranki na škodo drugi, kar za delavno ljudstvo ni trajno plodonosno. Tak blok bi se razpadel pri reševanju prvega socialnega vprašanja ter bi na ta način samo kompromitiral idejo **enotne fronte,** ki je v danem položaju edino sredstvo za uspešno obrambo proti reakciji.

7. **Enotni proletarski blok** v občini mora biti zgrajen na podlagi **enotnega komunalnega programa, enotne taktike in akcij** za izvedbo takega programa.

Razredno zavedni proletariat in proletarske organizacije bi mogle sodelovati v takem bloku samo pod sledečimi **predpogoji:**

a) bloka se ne more udeležiti nobena skupina, ki ni **izrazito proletarska,** (ki zastopa meščanske kroge in kapitaliste);

b) v bloku lahko sodelujejo le grupe, ki načelno pristanejo na naslednje **minimalne zahteve**

komunalnega programa:

Boj za odpravo vseh zakonov, ki posredno ali neposredno kršijo načelo občinske samouprave, predvsem protiustavnega **zakona o zaščiti države.**

Boj za vpeljavo **proporcionalnega občinskega volilnega reda** z aktivno in pasivno volilno pravico vseh državljanov moškega in ženskega spola od 21. leta starosti. Skrajšanje za volilno pravico določenega roka bivanja v občini. (Volilno pravico ima vsak, kdor ob razpisu volitev biva v občini.)

Spopolnitev in razširjenje **občinske samouprave.** Zahteva po **lastni občinski policiji.**

Na socialnem polju.

Popolna **svoboda** združevanja in zborovanja za vse občinske nameščence in delavce in zagotovitev dostojne **življenske eksistence.**

Takojšnja odobritev zadostnega kredita za **zidavo malih stanovanj** za delavce in nameščence s posebnim ozirom na stanovanjske zadruge. Odbor **društva stanovanjskih najemnikov** naj se pokliče na sodelovanje pri tej akciji.

Zahteva po taki stanovanjski uredbi, ki bo dajala razpoložljiva stanovanja v kompetenco **občinske stanovanjske komisije.** Pri nakazovanju stanovanj se je ozirati najprej na **delavce in nameščence, ki nimajo stanovanja.**

Za prehrambo delavcev in nameščencev uvede občina takoj **občinsko aprovizacijo,** osnuje ljudske kuhinje, občinske pekarne, mesnice, mlekarne. Občinska preskrba s kurjavo itd.

Podpiranje delavcev v brezposelnosti.

Zidava invalidnega doma.

Brezplačna pravna pomoč za revne občane.

Zgradba delavskega doma za prenočevanje potujočih delavcev.

Moderna preureditev občinskega zavetišča.

Za mladoletne delavce, vajence in učence zgradi občina **Vajenški dom** in vajenško šolo.

Na gospodarskem in finančnem polju.

Vse občinsko gospodarstvo naj se vrši **v lastnih podjetjih.**

Nad vsem občinskim gospodarstvom, posebno pa v večjih občinskih podjetjih naj se postavi **kon-**

Arkadij Averčenko:

Bumerang.*

In ako v resnici želite vedeti, kako lažejo ljudje — vam lahko takoj povem.

Na primer: nekdo je razširil glas, da je na genovski konferenci bila vržena bomba, da je nekdo zletel v zrak in da je vobče nekdo zginil, kakor da ga ni nikdar bilo...

— Kako? Kdo? Zakaj?

Nekoč sem za šalo izmislil neverjetno vest, da vidim, kaj nastane iz nje — in glejte, kaj je nastalo...

*

K meni je prišel prijatelj.

Njegov obraz je bil tako obupno mračen, da se mi je srce stisnilo od vroče žalosti.

— Kaj ti je?

— Nič. Strašne sem volje. Življenje nima za me več nobenega svetlega trenutka. Da bi mi kdo povedal vsaj kaj veselega.

Pomislil sem: Zakaj bi temu dobremu človeku ne naredil veselja. Pri tem ne zgubim ničesar, a njemu ustrežem.

Naredil sem najveselejši izraz lica in mu rekel z glasom, drhtečim od radosti:

— Prosim. Pravkar mi je sporočena izvanredna novica. V Petrogradu se je začel punt.

Njegov obraz je pordel, kakor roža.

— Kdo? Kje? Kako? Kdaj?

— To je, glej... hm!

Nek Pljuhankin... Na Nevi je zavzel transportno ladjo »Moskva«, a na drugih ladjah je s pomočjo svojih pristašev vzel ključavnice s topov ter se nekega lepega trenutka proglasil za branitelja konstituante. In prav nobena ladja ni mogla zoper to ničesar. Pomisli: topovi so odkazali službo, moštvo je demoralizirano. Sedaj se vsa ta reč razvija naprej.

Radost mojega prijatelja je bila nepopisna.

— Končano! Začetek! Hvala Bogu! Zamorec je svojo dolžnost sto...

— Dober dan, nas pozdravi Kljukin, ki je nepričakovano stopil v sobo.

— Ali ste že slišali, se obrne moj prijatelj k njemu, kakor prerojen — to so novice! Kar sapo jemljejo!

— Kaj se je zgodilo?

— Kaj? Ali še v resnici niste slišali?... Znani upornik Pljuhanov je osvojil v Petrogradu minonosec »Moskva«, vzel vse ključavnice, demobiliziral moštvo in sedaj sklicuje konstituanto. Dogodki se razvijajo s čudovito brzino.

— Morda pa to ni res — vpraša neverjetno Kljukin.

— Aj, glej! Zvedel sem to iz najzanesljivejšega vira.

Kljukin se je ogrel, kakor sveča. Nato pa je planil, kakor raketa...

— Dovolite, da se poslužim vašega telefona... Halo! Številka 73 — 52!... Ali si ti, Marusja?... Sporočam ti poslednjo novico: V Petrogradu je znani revolucijonar Plehanov vzdignil vstajo... Kaj?... On je že umrl? Kaj vendar govoriš?... No, potem je najbrž to kdo izmed njegovih sorodnikov — v ostalem je to vseeno. Toraj, poslušaj! — Moštva je zavzeta in še nekaj — odvzete so vse ključavnice in tudi ključi. Moštvo je demoralizirano. Na pomlad se zbere parlament. Dogodki se razvijajo z vrtoglavno, divjo naglico... Slišiš?

Njih lica so tako sijala, da sem povhalil sam sebe: Sposoben dečko si, sem pomislil, ko s pomočjo nekakšnega Pljuhankina prirejaš ljudem toliko sreče.

*

Drugi dan plane v sobo moj znanec Peregrizov:

— Izvrstno, izborno, kolosalno, piramidalno, je kričal že v predsobi.

— Ste že slišali? Seve, kdo naj vam tudi pove?! Boljševikom so vzeli Moskvo.

— Kakšno Moskvo?

— Glavno mesto, vendar.

— To pa najbrž ne bo res.

— Lahko sami govorite s človekom... Mar ne? Ravnokar je prišel moj prijatelj Čikaldjojov iz Moskve. Najnovejše vesti! Razumete!? Glasoviti »eser« Plehanov je vzdignil vstajo.

— Ali Plehanov je umrl.

— To ravno je, to, da ni umrl.

* Bumerang je leseno orožje za lov in borbo pri Avstralcih v obliki 60 cm dolgega, od strani ploščatega, na koncih zaoženega, v sredini pa zvitega kija. Ko se vrže s silo kvišku v kotu 30 do 45 stopinj, leti, vrteč se, z veliko naglico, a nato se naglo obrne in se vrača nazaj tistemu, ki ga je vrgel. — Ta pojav je osnovan na zakonu vijaka.

troini svet, izvoljen od nameščencev in delavcev teh podjetij.

Občina **razširi tramvajsko mrežo** na Šiško, Vič, Moste, Zeleno jamo, Posavje.

Odprava užitnine, trošarine in vseh drugih **posrednih davkov,** ki bremenijo samo nameščence in delavce, ker dvigujejo draginjo.

Namesto tega naj se uvedejo **progresivne občinske naklade na imetje in dohodke.**

Na prosvetnem polju.

Brezplačne šolske potrebščine, hrana obleka in obutev za revne otroke.

Občinska čitalnica, knjižnica in ljudsko vseučilišče.

Podpiranje delavskih, umetniških, izobraževalnih in športnih organizacij.

Na zdravstvenem polju.

Zidava **kopališča,** ki bo odgovarjalo modernim higijenskim zahtevam. Ureditev primernega kopališča na prostem. Zgradba »Otroškega Doma«, brezplačna zdravila in zdravniška pomoč revnim občanom.

Enotna akcija.

Enoten program pa ni zadosten, če ni podprt po **enotnih akcijah** za dosego minimalnih zahtev.

Take enotne akcije so:

1. **Skupni shodi** delavcev in nameščencev s popolno svobodo govora. Vsaka skupina ima pravico dati govornike. Če se kateri skupini krati ta pravica, se shod s protestom razide in skliče novo protestno zborovanje.

2. **Skupni protestni nastop** v slučajih kršitve ustavnih državljanskih pravic, svobod občinske samouprave in sabotiranja sklepov občinskega sveta od strani državnih organov.

3. Nameščenci in delavci morejo podpreti boj za izpolnitev svojih zahtev z demonstracijami in splošno ustavitvijo dela.

Švica zavrgla zakon o zaščiti države.

Ko je lansko leto Pašić-Pribičevićeva vlada predlagala v parlamentu sprejetje zakona o zaščiti države, so vladni govorniki navajali, da imajo podobne izjemne zakone tudi druge moderne države. Dejali so: če se smejo stare demokratične države Amerika ali pa Švica braniti zoper svoje komuniste s pomočjo take postave, zakaj ne bi smeli tega storiti mi, ki smo mlada država, izpostavljena tisočerim nevarnostim?

Minister policije g. Pribičević je trdil celo, da je on osnutek zakona o zaščiti države takorekoč besedo za besedo prepisal iz švicarskega originala in ga le prikrojil za državo SHS.

Tedaj je naglašal govornik komunistične stranke s. Fabjančič, da ministrove trditve niso resnične. Dokazal je, da take postave v Švici ni, da tam komunistična stranka svobodno deluje, prireja javne shode, izdaja svoje časopisje pod svojim imenom in da sede njeni poslanci v švicarskem parlamentu. Priznal pa je, da **hočejo** nekatere meščanske stranke vpeljati tudi v Švici neki izjemni zakon zoper komuniste, ki pa niti oddaleč ni podoben jugoslovanskemu zakonu o zaščiti države. V tem osnutku zakona se sploh ne govori o smrtni kazni, ampak so kazni odmerjene le do največ enega leta. Tudi se ne prepoveduje komunistična stranka kot taka, ampak eventualno »revolucionarno delovanje za uničenje obstoječega družabnega reda«. Stavka se prepoveduje samo državnim uradnikom, ne pa tudi delavcem podjetij, odvisnih od državne podpore, kot pri nas.

Režimske stranke so šle čez te argumente na dnevni red in so glasovale za zakon, kateremu ni primere v nobeni drugi državi. Seveda so dobro vedele, da Pribičevićevi argumenti niso resnični, toda smatrale so jih kot zadostne, da se vrže pesek v oči nevednim meščanskim in kmečkim masam. Tudi so pričakovali, da bo njihov zakon o zaščiti državi imel tako izvrsten učinek, da ga bodo začele posnemati vse druge države.

V tem pa so se korenito ušteli. Zoper ta zakon so se začeli dvigovati glasovi tudi že v meščanskih vrstah, potem ko je postalo jasno, da je **izgrešil svoj cilj.** V Zagrebu so celo prvaki demokratov Davidović. Ribar, Veljković, Triller, Ravnihar, ki so vsi skupaj lani bili še vneti pristaši tega protidelavskega zakona, letos glasovali proti svojemu lanskemu prepričanju.

Tudi druge evropejske države niso videle nobenega posebnega vzroka, da posnemajo jugoslovanski vzgled. **24. septembra je celo Švica, na katero se je naš režim še posebno skliceval, zavrgla osnutek »zakona proti revolucionarnemu rovarjenju«.** V tej meščanski zvezni republiki je uzakonjena navada, da pride vsak važnejši zakonski osnutek pred ljudsko glasovanje, ki ga lahko sprejme ali pa zavrže, brez obzira na mnenje poslancev v parlamentu.

Tako splošno ljudsko glasovanje se je vršilo dne 24. septembra letos glede gori omenjenega zakona, ki nosi po svojem inicijatorju tudi ime »Haeberlinov zakon«.

Švicarski osnutek »zakona o zaščiti države« so volilci zavrgli s 375.000 proti 300.000 glasovom. Zoper zakon niso glasovali samo komunisti in druge delavske stranke, ampak tudi del meščanskih strank, zlasti veliko radikalcev, ki imajo v Švici svoj meščansko-demokratični program izražen tudi v čem drugem kot pa samo v imenu, kakor je slučaj pri Pašićevih radikalih.

Švicarski proletariat je z zmago nad reakcionarno postavo dosegel velik uspeh. Beograjskim »zakonodajcem« pa je s tem odvzet po popolnoma negativnem uspehu procesa zoper komunistične poslance še drugi argument, ki so ga lani navajali kot merodajen za sprejetje »zakona o zaščiti države«.

Vlada in draginja.

Vladno časopisje je bilo v poslednjem času polno poročil o akciji, ki jo je pričela vlada proti draginji. — Istočasno pa je vladno časopisje tudi priznalo, da je vlada vodila doslej samo veleagrarno politiko, z drugimi besedami, da je vlada povsodi in vsikdar zastopala samo interese veleposestnikov in izvozničarskih bank. Profit kapitalističnega razreda, zemljiškega in bančnega kapitala je bil merodajen za gospodarsko politiko vlade.

Poslednji mesec pa, neposredno po žetvi, ko bi morale padati cene, je nasprotno zavzela draginja takšen razmah, da je morala vlada pod pritiskom širokih mas delavnega ljudstva nekaj ukreniti.

Ali poglejmo, kako vlada vodi boj proti draginji. Samoupravna telesa, občine itd. so se obrnile na Narodno banko, da bi jim dala potrebne kredite za aprovizacijo, da bi mogle občine nakupiti potrebna živila. — **Toda Narodna banka je prošnje odklonila, češ, da teh kreditov ne more dovoliti, ker bi sicer trpelo narodno gospodarstvo radi pomanjkanja kredita v izvozni sezoni.**

Z drugimi besedami pomeni to, da se pripravljajo banke, da bodo pričele izvažati v inozemstvo cele ladje in vlake živil. Ker same ne razpolagajo z dovolj velikim razpoložljivim kapitalom, jim priskoči na pomoč Narodna banka, kjer dobe kredite, da lahko ceno nakupijo žito v svrho izvoza. Dobiček gre v žep bank na račun proletariata. Krediti Narodne banke so na razpolago samo izvozničarjem, ne pa delavnemu ljudstvu. Narodna banka smatra, da bi trpelo narodno gospodarstvo večjo škodo, če izvozničarske banke ne bi mogle napraviti profitov kakor pa, če ostane proletariat lačen. Kapitalističnemu razredu in vladi je glavna skrb profit, glad ga ne briga.

Da pa glad ne bi postal nevaren kapitalističnemu razredu in njegovemu brezobzirnemu izkoriščanju, mora imeti sredstva, da potlači glad. Treba bajonete in kanone. Za nasitenje gladnih ni kreditov. Krediti so samo za izvozničarje in za — vojsko.

Vojni minister zahteva izvanredni kredit za vojsko v višini štirih milijard kron. In dobil jih bo. Kdo drugi bo nosil bremena za to ogromno vsoto če ne proletariat. S tem novim vojnim kreditom pride na vsakega Jugoslovana 800 K letnih izdatkov za vojsko.

Krediti so za izvozničarje in za vojsko. To je akcija vlade proti draginji.

Objektivna meščanska sodba o Rusiji.

Ker v zadnjem času razširjajo zopet časopisi (in v tem prednjačijo predvsem v Jugoslaviji razen »Jutra«, »Slobodna Riječ« glasilo bivšega kr. ministra Bugšeka in »Naprej« ter »Delavec« glasila Bernota, Svetka in kr. komisarja z dolarsko plačo E. Kristana) cele kope tendencioznih poročil o Rusiji je vredno slišati objektivna mnenja. Priobčujemo tu del poročila barona Medema, poročevalca »Börsen-Zeitung«, ki gotovo ni prijazna boljševikom,

o rdeči armadi.

»Potrebno je, enkrat razdreti pravljice, ki so jih splele pobožne želje o Rdeči armadi. Stari caristični oficirji nimajo v tej armadi sovjetske vlade niti moči, niti vodstva. 80 % **častnikov je prišlo iz delavskega ali kmetskega razreda,** ki so bili izobraženi v Trockijevih častniških šolah in ki so brezpogojno udani sovjetski vladi. Rdeča **armada ni** nobeno vojaško **paradno telo, ampak** je **močno orožje.** V njej vlada izborna disciplina. Moštvo je mlado, rdeča armada je temeljito preustrojena in nima druge tradicije kakor tradicijo svojih zmag nad belogardističnimi intervenčnimi armadami.«

O soc. revolucionarskem procesu.

»Čeprav me bodo od mnogih strani napadali, moram vendar, ker sem zadnji del procesa proti socialnim revolucionarjem doživel sam v Moskvi in ker sem imel priliko pogledati v akte procesa, priznati, da je bila resnica v tem procesu pač drugačna, kakor se o njem navadno piše izven Rusije. Neglede na to, da je soc. revoluc. stranka povzročila atentate, ki so se deloma posrečili in kojih izvršitelji so stali pred moskovskim sodiščem, **je bil na razpolago nesumljiv dokazilni material, da so soc. revolucionarji v Rusiji delali s francoskim denarjem propagando v zvezi z vojaškimi operacijami Wranglove in Denikinove armade, ki sta bili istotako vzdrževani od denarja antante.** Za sovjetsko vlado, ki zahteva za se pravico, da ima resnično državno moč v svojih rokah, je bilo torej dokazana najbolj jasna veleizdaja in k Leninovem mnenju, ki je rekel po izidu social. revol. procesa z ozirom na vpliv, ki ga je proces imel na rusko javnost: »**Ljudi, ki so moralično mrtvi, mi ni treba več telesno usmrtiti!**«, je pripisovati, da se smrtna obsodba ni izvršila.«

O novi kmečki politiki.

»Najmočnejša opora sovjetske vlade, se mi zdi, je kmečki kurz njene gospodarske politike. Ruskega kmeta napraviti zopet zmožnega za produkcije, naseliti se v posameznih ali zadružnih kmetijah, tam kjer so ga večne katastrofe lakote spremenile v nomada, je najogromnejši agrarni program, ki si ga moremo misliti v ruski zgodovini. Ruska vlada, pa naj si že bo od koder hoče, ki to izvede si zida skalnat temelj za svojo moč.«

Poročevalec konzervativnega meščanskega lista »Dagens Nyheter« opisuje svoje vtise iz Petrograda.

»Drugi dan sem napravil izlet na »Otoke« in sem si ogledal tamošnje razkošne vile. Le v malokaterih stanujejo še prejšnji njih lastniki. Po večini so bile prevzete v dobi nemirov od sovjetov in so bile pozneje urejene za oporavilišče za delavce in uradnike. Stopim v eno tako razkošno vilo. V kuhinji so pripravljali ravno kosilo: meso, krompir in sladko jabolčno jed. Povsod vzoren red in čistota. Gospodinja me pelje v jedilnico, kjer sedi približno 20 mož v delovnih oblekah. Ne moti jih popolnoma nič, da hodim po dvoranah, jaz pa se naravnost čudim nad lepim obnašanjem in nad mirom, ki vlada tu. Nobeno pohištvo, niti preproge niso poškodovane. V teh oporavilišči prebijejo delavci svoj dopust, da se oddihnejo.

Napravil sem tudi izlet na jugozapad, v Peterhof, da bi zopet obiskal isti »Dečji dom«, ki sem ga obiskal l. 1920. Otroci se zbirajo okoli mojega motorskega kolesa. Eden in drugi me prepozna in majhna, 18 letna načelnica mi razkazuje sobe. Ni bilo sicer več tako fino, kakor l. 1920, ampak postelje so bile v redu in deca ravno tako vljudna in vesela, kakor tedaj. Pravili so mi pa, da v zadnjem času dobivajo manjše državne prispevke, — kar je naravna posledica politike štedenja, ki je vlada vpeljala. **Vendar pa ni noben otrok trpel gladu.** Imajo krave, konje, prešiče in perotnino, ki jih goje sami. V nekaterih dneh bo najvišji razred — šestnajstletni — zapustil šolo in začel boj za samostojno življenje.«

Prinašamo ta poročila, meščanskih poštenih opazovalcev, ki niso prijatelji sovjetske vlade pač pa prijatelji — resnice. Primerjajte s temi poročili resnicoljubih meščanov pamflete — socialistov!

Lenin vseruskemu kongresu sindikatov.

Lenin je poslal sledeče pismo V. vseruskemu kongresu sindikatov.

»Prvič po dolgi bolezni se obračam, četudi le pismeno, na kongres. Dovolite, da se omejim na iskren pozdrav in samo na nekaj besed o nalogah naše industrije in naše republike. Naš položaj posebno otežuje dejstvo, da nimamo potrebnih sredstev za rekonstrukcijo našega temeljnega kapitala, naših mašin, našega orodja, naših zgradb itd. In ravno ta industrija, imenovana težka industrija, je glavna podlaga socializma. V kapitalističnih državah se ta temeljni kapital obnavlja s pomočjo posojil. Ta posojila pa nam odrekajo, dokler ne pokličemo nazaj naših kapitalistov, naših junkerjev, a tega mi ne moremo in nočemo napraviti. Ostaja nam še eno sredstvo, ki je izvanredno težavno in ki zahteva veliko časa: da pomalem zbiramo svoje prihranke, da povišamo davke, da bi mogli po vrsti obnavljati naše uni-

---

Konštatiralo se je, da je mesto njega pokopan nek našemljen neznanec, a on se je sam iz taktičnih razlogov skril na nekem minonoscu... Sedaj se je oborožil, vzdignil vstajo, zavzel Moskvo in kar je najlepše: zahteval je, da se mu prinesejo mestni ključi. Spominjate se, kakor nekdaj Napoleon? ... Za 31 september sklicuje parlament. Boljševiki beže iz Moskve. — Vse moštvo, vozovi in konji so mobilizirani... Ali mi verjamete, da se plača 30 milijonov za navaden voz? Zelo se jim mudi.

Ko je odšel sem demaskiral, umil in očistil senzacijo, ki mi jo je prinesel in tedaj sem spoznal svojo lastno, skromno, otroško šalo: Nek Pljuhankin je zavzel transportno ladjo »Moskva« in z ostalih vzel ključavnice. Mornarji so se spremenili v vozove in konje...

In tako sem prišel do prepričanja, da je vsaka razširjena novica avstralski bumerang, ki se, vržen v zrak, zopet vrača k svojemu gospodarju. Ako ga vrže spretna roka, ubije na svojem poletu, predno se vrne, ptico s prozornim perjem.

Po navadi je taka ptica — navadna raca. **Samojov.**

čene železnice, stroje, zgradbe in drugo. Na celem svetu smo mi sedaj edina država, v kateri delavci in kmetje grade socializem in se protivijo podvreči se vodstvu kapitalistov. Ti pa, pod krinko pompoznih fraz o demokraciji, svobodi itd.... utrjujejo dejansko privatno lastnino kapitalistov in veleposestnikov in upostavljajo gospodstvo peščice bogatašev, ki po svoji volji delijo zemeljsko oblo, grabeč se okoli mastnih kosov in podjarmljujoč slabe in zaostale narode.

Dokler ostanemo osamljeni, bo padala naloga obnove našega narodnega gospodarstva z neprimerno težo na naša pleča. Sile naših delavcev in kmetov se morajo napeti do skrajnih mej; naš administrativni aparat, ki je pri nas še zelo slab, moramo napraviti cenejši, da popravimo položaj delavcev in obnovimo, če tudi le zelo počasi, naše gospodarstvo, uničeno po imperialistični in meščanski vojni.

Vsak zaveden delavec in kmet se čuti deprimiran pod utisom težkih pogojev obstoja in skrajne počasnosti naše družabne izgraditve, se mora spomniti naše skore preteklosti, ko so bili kapitalisti in veleposestniki gospodarji.

Spomin na to mu bo dal poguma v delu. Povečati in spopolniti naše delo z vsemi silami in vsestransko — to je edino sredstvo, da se reši oblast kmetov in delavcev.«

Na to pismo je kongres odgovoril z brzojavko, v kateri se pravi:

»Vseruski kongres Sindikatov se ne boji pogledati v oči težavam, ki čakajo delavski razred: on jih bo premagal. Napeli bomo vse moči, da tekom najbližjih let obnovimo našo industrijo v razmerju, ki bo daleč nadkriljevalo predvojno industrijo. V imenu organiziranih delavcev vam Kongres to svečano obljublja in bodite prepričani, da bo ta obljuba tudi izpolnjena.«

(»Beogradski Dnevnik«.)

Rudarji.

Izjava rudarjev.

Podpisana strokovna organizacija »Zveza rudarskih delavcev« s sedežem v Trbovljah naznanja vsem onim, kateri ne vedo kakor: gosp. Bernotu, Sveteku in Arhu itd., ker trobijo v svojem trobilu vedno od sodruga Stefanoviča misleč, da je on eden glavnih funkcionarjev naše Zveze. Povemo Vam sledeče: da Stefanovič ni organizacija, ni odbornik, ni nikaki funkcionar naše »Zveze«. Zvezo upravljajo zgolj rudarji in od rudarjev izvoljeni odbori in zaupništva. Pri nas ni navada taka, kot pri Vaši Uniji. Tam se vsilijo osebe, ki komandirajo in diktirajo ne vpoštevajoč volje članov. To si zapišite v svoje puhle butice. Zato je pa tudi Vaša Unija šla rakom žvižgat. Sodrug Stefanovič ni imel nobene vloge pri »Zvezi«, nego samo to, da je bil glavni referent pri obravnavi. In za to so mu pa dali zaupnico pravi člani naše Zveze, ker je pa tudi pravilno zastopal delavstvo. Torej ako mislite, da s tem gnojem blatite našo organizacijo Zvezo, ko napadate v »Napreju« in »Delavcu« Stefanoviča, se prokleto motite. Zupanca, tajnika samostojne demokratske Unije, tega se pa ne dotaknete, ker je pri obravnavi direktno denunciral rudarje in jim želel propast in pogin. Seveda Zupanc je demokrat, t. j. pa Vaš človek istega kalibra. Toliko v naznanilo vsem tistim, ki se jim cedi maslo po glavi.

»Zveza rud. del.«

Opomba: Z izjavo se popolnoma strinjam in podčrtavam, da zdrava delavska organizacija ne sme imeti ne generalov ne komandantov. Merodajna mora biti le volja širokih mas. — Stefanovič.

Kermelj pri Šentjanžu.

Tudi mi kermeljski rudarji smo se začeli zavedati, da živimo v dobi reakcije in belega terorja. Zato smo se tudi organizirali v razredni strokovni organizaciji »Zvezi rudarskih delavcev«. Naša podružnica je močna, organizirani smo skoro vsi do zadnjega. S tem smo pokazali tudi že Jakilu, da nismo več njegovi hlapci in sužnji, temveč smo ljudje podobni njemu. Prisilili smo ga, da je povišal naše plače ravno za toliko odstotkov kot trboveljska družba. Imeli smo v nedeljo, dne 24. septembra shod, kateremu je predsedoval sodrug Resman in zapisoval sodrug Gačnik. Kot prvi govornik je bil sodrug Bogve, tajnik »Zveze rud. del.« iz Trbovelj. On je razjasnil obravnavo in pogodbo naših rudarjev, kar so navzoči z veseljem vzeli na znanje. Poročal je nadalje pomen strokovne organizacije, kako velikanskega pomena je danes nezavisna strokovna organizacija v teh hudih kritičnih časih, ko se bije proletariat na eni strani z bogatimi vampirji, na drugi strani z vladajočim režimom. Apeliral je na navzoče, da naj se še tesneje strnejo v svoje vrste, da bodo zmožni premagati in odbijati napade na delavski razred. Kapital je danes pripravljen za vse najhujše, kakor: trganje plač, podaljševanje delavnega časa itd. Kapitalisti pa tudi želijo novega svetovnega klanja, ker so se pri zadnjem klanju navadili preveč verižiti in izkoriščevati proletariat. Povedal nam je tudi, da le z močno organizacijo se bomo mogli braniti nove svetovne vojne, ker imamo že itak preveč vojnih žrtev. K točki razno so še govorili sodrug Kragelj, sodrug Resman in kritizirali vse nakane, katere se hočejo pojavljati nad trpinom rudarjem. **Opozarjal je pa tudi ženske, da naj si vzamejo za vzgled moške, kateri so vsi organizirani, da naj se tudi ženske, katere še niso v organizaciji, v najkrajšem času zavedajo svojih dolžnosti.** Tudi sodrug Bogve se še enkrat javi k besedi in poziva ženske delavke v skupno fronto, ker le v močni skupni fronti z vsemi delavci in delavkami nam bo mogoče prodirati do cilja, katerega je nam zapisal naš veliki učitelj, evangelist Karol Marks. Vsa izvajanja so z odobravanjem vzeli navzoči na znanje in izrekli zaupanje vsem, kateri so se borili na obravnavi za zvišanje plač.

Zagorje. Že dalje časa opazujemo, da tukajšnjemu gospodu ravnatelju ni nič kaj všeč, da je zagorsko delavstvo še precej lepo združeno. To se vidi po tem, da se za nedeljo, ko imamo kak shod, čim več mogoče delavcev komandira v službo, samo da ne bi mogli iti na shod. Pa še nekaj drugega smo opazili. Tu imamo celo vrsto delavcev, tkzv. »monatslonarjev«; to so stari, stalni, večinoma kvalificirani delavci, ki imajo mesečno plačo, pa so po zaslugi častitljive »Unije« prišli že na tako nizko plačo, da bo imel kmalu navaden dninar več plače. Te delavce ravnateljstvo enkrat šteje k poduradnikom, enkrat k delavcem, to so nekako pol miša, pol tiča. Kadar dobijo poduradniki kak priboljšek, so monatslonerji prišteti k delavcem, pri praznovanju 1. maja ali pa v štrajkih so ti ljudje prisiljeni hoditi na šiht, češ, saj prejemate mesečno plačo kot uradniki in poduradniki. Če pa gre kaj prosit, se mu reče: saj si delavec! Med temi monatslonerji je precejšnje število dobrih sodrugov in zato jih je g. ravnatelj pognal na delo 1. maja in ob zadnjem štrajku in še celo kontrolirali so jih 2 do 3 krat na dan, če so vsi pri delu. S tem je ravnateljstvo hotelo doseči zdraho med ljudmi, češ: najboljši sodrugi so stavkokazi. Ta manever bo naša Zveza Rudarskih Delavcev strla o pravem času. Zato vsi, sodrugi in sodružice, vstopajte! Samo pretečeni teden se jih je vpisalo čez 50 popolnoma novih članov. Le naprej po tej poti!

Gospod Arh popolni mutec in tajnik Unije.

Vedno se ta ubogi Arh zaletava v našo Zvezo, češ, da naši zastopniki niso bili dosledni pri zadnji mezdni obravnavi. Tudi g. Arh ima to slabo lastnost, da laže, kajti vsi naši zastopniki so se držali vztrajno do konca obravnave, če bi bil pa sodrug Stefanovič res kaj zavozil pri obravnavi, naj bi se bil pa oglasil g. Arh, da bi popravil. Ampak **Arh je bil tih,** ves čas obravnave ni spregovoril besedice v prid delavstvu, kakor mutec je čepel in poslušal Stefanoviča in druge naše zastopnike, kako so se borili za sveto stvar delavcev. Toliko, da bode na jasnem tudi tistih par članov okrog Unije, glede svojega voditelja Arha. Če ravno ni Arh zmožen, da bi se spustil v debato s tistimi debeluhi, naj bi pa bil dregnil g. Sveteka, ki je bil poleg njega. On pa bi bil lahko katero zagodel tistim gospodom in tudi bali bi se ga bolj, ker ima zlate zobe. Veste gospodje, lagati in mutast biti pri obravnavi je lahko. Kričati po časopisih, je tudi lahko. Izvršiti pa to, kar kričite, je pa druga stvar. Saj masa Vam pa itak ne verjame. Povemo pa vsem socijal patriotom, da bomo razodeli Vaše skrivnosti od sedaj in tudi od zadnjih let, kako ste farbali delavski razred. Mera je polna.

Stavbinci.

NOVA TARIFA

z dne 26. septembra 1922 za stavbinsko delavstvo.

I. Mezde stavbinskega delavstva se zvišajo tako, da bodo znašale:

1.	za polirje	28—35 K
2.	» preddelavce	23—28 »
3.	» izučene profesioniste	21—25 »
4.	» kvalificirane težake (ordrarji, pažiljci za beton. konstrukcije)	17—20 »
5.	» težake	13—17 »
6.	» mladostne delavce	10—13 »
7.	» delavke	10—13 »
8.	» vajence	10—17 »

na normalno delavno uro.

II. V razmerju povišanja mezd določenega v točki I. se povišajo mezde vsem delavcem (delavkam) stavbnih podjetij.

III. Za polirje in preddelavce velja dogovorjena odpoved.

IV. Za ostalo delavstvo mi odpovednega roka.

V. **Povišanje mezd po točki I. tega dogovora je veljavno že za izplačilo v soboto, dne 30. septembra 1922.**

Dodatek: Določilo točke II. tega dogovora se pojasni tako: Dosedanje mezde stavbinskega delavstva se povišajo in sicer: Vsem delavcem v kategorijah 1, 2, 3 za delovno uro za 3 K. Vsem delavcem v kategoriji 4 za 2—3 K. Vsem delavcem (delavkam) v kategorijah 5, 6, 7 za 2 K. Vajencem (osma kategorija) za 1—2 krone.

Dne 22. t. m. je bila sklenjena v Zagrebu nova kolektivna pogodba med stavbinskimi delavci in stavbenimi podjetniki. Mezde so se določile takole: Za zidarje v prvem ali drugem letu po osvobojenju 20—26 kron na uro. Za zidarske in tesarske pomočnike 31—36 kron. Pri delu pri fasadah, štedilnikih itd. 4 K doplačila na uro. Za samostojne delavce pri betonu, malterje in delavce pri odrih 19—30 K. Za pomožne delavce 13—18 K. Za mladostne delavce in delavke 10—14.

Železničarji.

Železničarski Koledar za 1923.

V začetku novembra izide »Železničarski Koledar« za leto 1923. Koledar je lepo vezan, urejen zelo praktično in bogat po vsebini ter ilustriran. Zoper smrtne nezgode na železnici je zavarovan vsak imetnik (kupec) Koledarja za 1000 K.

Ker se je tiskal »Koledar« v omejenem številu, opozarjamo železničarje, ki si ga žele nabaviti, da se oglasijo čimprej. **Stane 10 din.** Naročnina se sprejema že sedaj pri Osrednjem Društvenem vodstvu »Neodvisne Strokovne Železničarske Organizacije za Slovenijo«, Ljubljana, Turjaški trg št. 2/II, in pri vodstvu podružnic!

Železničarji, segajte po svojem »Železničarskem Koledarju«!

Kurjači in strojniki.

»Neodvisna zveza strojnikov (privatnih) za Slovenijo.«

Na zaupniški konferenci se je sklenilo sklicati ustanovni **obč. zbor v nedeljo, dne 15. okt. ob 9. uri v »Del. domu«.**

Dnevni red:

1. Pomen strok. org.
2. Čitanje pravil.
3. Volitev društvenega vodstva.

Konferenca je sklenila predlagati vpisnino 10 D in članarino 5 Din tedensko.

Za pripravljalni odbor:

Furlan.

Strojniki, pridite vsi v svojo razredno organizacijo v »Neodvisno« zvezo strojnikov za Slovenijo«!!

»Neodvisna Zveza kurjačev za Slovenijo« je imela dne 1. oktobra v »Delavskem domu« I. občni zbor z dnevnim redom: 1. Pomen strokovnih organizacij. 2. Čitanje pravil. 3. Volitev društvenega vodstva. 4. Razno. — Pravilnik občnega zbora: Referent ima neomejeni govorniški čas. V debato se podeljuje k isti točki samo dvakrat besedo in v debati ima samogovornik 10 minut časa. Sklepa se z navadno večino glasov.

V društveno vodstvo so izvoljeni:

1. Jarc Alojz, predsednik.
2. Luteršek Jakob, podpredsed.
3. Bric Ivan, zapisnikar.
4. Šuligoj Viktor, blagajnik.
5. Frank Rudolf, odbornik.
6. Trobec Albin, odbornik.
7. Zalar Franc, odbornik.

Nadzorstvo:

1. Marjasec Ivan.
2. Podbrščček Karl.
3. Novak Franc.

Vpisnina 5 dinarjev, članarina tedensko 5 dinarjev.

Vsi kurjači (privatni), vstopajte v svojo »Neodvisno Zvezo«!

Pomen strokovnih organizacij.

(S. Alojz Jarc.)

Referat na ustanovnem občnem zboru »Neodvisne Zveze kurjačev za Slovenijo«.

Če pogleda delavec gospodarje in delojemalce, pa bo videl, da je vsak tovarnar, obrtnik, trgovec pa celo vaški bogataš organiziran v Zvezi industrijalcev in v trustih, kartelih, sindikatih ter bančnih koncernih; poleg tega pa je organiziran še v svoji politični stranki. Na ozemlju Slovenije pa je več kot 300.000 delavcev raznih strok. Ali komaj vsaki deseti od njih je organiziran. Ni čudno, če se v takih razmerah in v kaosu slovenskega proletariata, delodajalec igra z delojemalcem poljubno, da odpušča, kadarkoli hoče, ga plača, kolikor hoče, ga šikanira, kolikor mu je drago. Poglejte dnine in plače, pa boste videli to-le: Delavci in uslužbenci, ki so organizirani in kjer so organizacije, imajo razmeroma bolje dnine in plače, kot delavci, kjer ni organizacije.

V Sloveniji je od nekdaj proletarizacija zelo napredovala, tako, da je tu že precej industrijskega proletariata. Vaški poluproletariat prihaja vsled brezposlice v industrijska mesta in se popolnoma proletarizira, ter postane suženj kapitalistične proizvodnje.

Dobavna sila v kapitalističnem gospodarstvu je na eni strani surovina na drugi strani pa delavna moč; iz katere izide produkt, katerega cena pada ali se vzdiguje sorazmerno po ponudbi ali povpraševanju na tržišču.

A v današnji gospodarski krizi se kapitalizem krepko koncentrira potom svojih sindikatov, trustov, in vsi ti v razne bančne koncerne.

Iz teh centralnih koncernov kapitala, ki je generalni štab kapitalističnega izkoriščanja in borbe zoper proletarske organizacije izhajajo direktive za ofenzivo Kapitala napram Delu, to se pravi izkoriščanja moči delavca v polni meri, ter uničenje delavskih strokovnih organizacij potom plačanih agentov kapitalizma.

Kapitalizem ruši z vsemi zakonitimi in nezakonitimi sredstvi organiziranje delavstva v enotno fronto strokovnega proletarskega pokreta, da bi mu bila dana možnost tem bolje izkoriščati potom umetnega znižanja plač in podaljšanja delavnega časa, v kateri ima podporo od strani meščanskih in malomeščanskih »strokovnih« organizacij.

Kot eno najvažnejših sredstev za pobijanje delavnih sil, kapitalisti vlačijo v produkcijo mnogo cenejšo in neorganizirano ter razredno nezavedno žensko ter otroke, kot delavno moč.

Ni čuda, da so njihove plače izpod eksistenčnega minimuma. Na tisoč takih delavk dela za sramotno plačo do 100 Din. mesečno, obenem so dnevno 16 ur izkoriščane. Toda njih mesečni zaslužek je manjši od tedenskega moškega zaslužka.

Po deželi se dela celo od 12 do 16 ur na dan za sramotno plačo od 5 do 10 dinarjev.

Proletarizacija je vsak dan večja; vaški proletariat, ki je brez dela, prihaja v industrijska mesta. Nevarnost je, da vsled velike konkurence, plače zopet začno padati, dočim cena življenskim potrebščinam narašča.

Strokovne organizacije so v težkih časih delavstvu edino zavetišče v boju za obstanek.

II.

Kakšne naloge imajo neodvisne strokovne organizacije?

1. Da so vešče v teoretičnih nalogah strokovnih organizacij.

a) Poznanje narodnega gospodarstva,

b) poznanje strokovnega gibanja,

c) poznanje socialno-politične zakonodaje.

2. Praktično dnevno delo strokovnih organizacij se vrši s tem, da

a) se bore za zboljšanje plač,

b) za skrajšanje delovnega časa,

c) za združitev v enotno strokovno fronto,

d) za priznanje zaupnikov po obratih,

e) za kontrolo nad produkcijo,

f) sklepanje kolektivnih pogodb,

g) uvrstitev brezposelnih v produkcijo,

h) **razredna vzgoja in zavest razredne discipline,**

i) išče stike z drugimi organizacijami, ki stoje na razredno bojevni podlagi,

j) varstvo službenega razmerja,

k) določa delavske zastopnike v razne delavske institucije, na pr. delavske zbornice, bolniške blagajne, zavarovalnice proti nezgodam itd.

Končni cilj vsega strok. dela pa mora biti — socialistična družba.

3. Tehnično delo v notranjosti organizacije:

a) voditi organizacijo na razredno-zavedni podlagi,

b) uprava v organizaciji,

c) statistika,

d) vzgoja zaupništva v razna delavska zastopstva.

Zato je prva dolžnost vsakega delavca, da se organizira.

Organizirani delavci po delavnicah, trgovinah in tovarnah so dolžni neprestano zahtevati od neorganiziranih, da pristopijo v organizacije.

Zavedni delavci!

Brez organizacije ni stalnega in dobrega kruha.

Neorganizirani delavec je zmiraj orodje delodajalca pri znižanju dnin in plač ter podaljšanju delavnega časa.

Velika je zmota nekaterih delavcev, ki trdijo, da organizacije ni treba. V slučaju stavke so oni stavkokazi, ki vrše vedoma ali nevedoma zločinstvo nad sodelavci in nad samimi seboj v boju za življenjski obstanek.

Zatorej, neorganizirani delavci, vsi do zadnjega v vrste razredno zavednega proletariata, ki se koncentrira v neodvisnih strokovnih organizacijah!

Vsi do zadnjega v boj proti brezposelnosti, izkoriščevanju, v boj za pravice potlačenih — v boj za končno osvobojenje Dela!

Naj živi »Neodvisna Zveza kurjačev za Slovenijo«!

Naj živi enotna fronta celokupnega delavstva!

Naj živi razredno zavedni proletariat!

Dopisi.

F. P.

Na grobu dne 10. decembra 1921 ponesrečenega s. Toneta Škrbeca.

Ves življenj je jesen, le ob grobu tvojem — spomlad!

Stoječ ob idiličnem in simboličnem nagrobnem spomeniku, iz katerega si tolmačiš z lahkoto življenje trpečega, obdajajo te čudni občutki, mrke misli — zli spomini — —

Železen križ, priprost, a umetno izdelan, kot iz smrekovega lesa, pomenja naj — trpljenje. Cvetoča vejica vrtnice, privezana z umetno pentljo na križ pomenja naj — edino ljubav osirotelih otročičev in žene, do umrlega vzornega očeta. Sidro, priklenjeno na križ in obenem v kamen pa upanje v boljšo spomlad, ki jo oznanjajo zvončki (prvi cvet spomladi), iz katerih sestoji železna ograja okrog groba.

Hvala vsemu delavstvu, ki so žrtvovali lepo vsoto za nakup spominske plošče in ravnateljstvu rudnika, ki je prispevalo brezplačno ves material. Posebna zahvala in pohvala pa nadvse požrtvovalnim stavbenim ključavničarjem, ki so brezplačno po načrtih vodstva in delnem delu mojstra g. Gučeka izvršili to lepo delo. Delavstvu naj ostane v trajnem spominu, kako so počastili tovariša, ki je kot junak padel pri delu in za delo.

Rajhenburg.

Pri nas se nahaja tudi opekarna, katera je last Trb. premog. družbe. Dana je v najem nekemu Italijanu po imenu Cominutti. Zaposlenih je približno 40 oseb, 2 kurjača, 1 vlagatelj v peč, 1 vlagatelj za žgane opeke in štirje, ki pridejo v poštev za najbolj naporno delo, katero more izvrševati le zelo krepak mlajši človek. Ti imajo tudi akordno delo. Do zadnjih mezdnih pogajanj rudarjev so imeli 160 K od 3250 opek, sedaj imajo 200 kron. Torej morajo na dan sprazniti 6500 opek in toliko zopet napolniti, da dobijo vsi štirje po 200 K na dan; to opeko vozijo v samokolnici navadno po 100 korakov daleč, surovih naložijo 40 komadov, to je približno 200 kg, žganih pa vozijo 50 komadov po 3½ kg. Poleti trpijo veliko vročino, pozimi so zopet v nevarnosti prehlajenja.

Akordno delo je bilo rudarjem priboljšano za 60%, to so zahtevali tudi od gosp. Cominuttija, odgovor je bil, da pri rudniku niti toliko ne zaslužijo dnevno, kakor pri njemu, tega pa ni omenil, da delajo primerno z dnevnim delavcem za tri druge in uničujejo svoje zdravje in krajšajo življenje v korist temu izkoriščevalcu. Ker so bile zahteve po 60% povišanju odbite, so se obrnili na organizacijo. Predsednik tukajšnje podružnice je šel k temu gospodu, da intervenira. Čakal je dve uri, da se je gosp. prespal, potem se mu predstavi in pove, da je prišel po zahtevi njegovih delavcev, ker jim ni hotel gosp. priznati zvišanje akordnega dela na 60%. Namesto da bi se razgovorila, ga je ta neolikano in surovo nahrulil in začel kričati, naj se pobere proč, on da ga ne pozna in sploh noče ž njim govoriti.

Ko je sodr. Pajtler sprevidel, da s tem »človekom« ni mogoče govoriti, je povedal prizadetim, kaj je ta dan opravil in nato odšel proti domu. Gosp. Cominutti je pa poskusil prav predrzen kapitalističen manever in šel v barako, kjer stanujejo njegovi delavci in začel kričati, **da je bil pri njem neki človek in zahteval od njega par sto kron (in to za sebe), da bo potem spor poravnan.** S tem je hotel svoje delavce privesti do nezaupanja v organizacijo. Delavci tega takoj niso verjeli in so o tem obvestili gori omenjenega sodruga, kako ga je Cominutti obrekoval. Cominutti je šel drugi dan v rudniško pisarno češ, da nekdo njegove ljudi hujska. — **Cela zadeva se bo sodnijsko obravnavala, da se bo tudi gosp. Cominutti lahko naučil manir.** — Nadalje omenjamo, da je ta človek v gostilnah zelo priljubljen, kakor tudi pri nekaterih trdih narodnjakih slovenskih (celo pri Sokolih), pač zaradi tega, ker gre mnogo krvavih žuljev njegovih delavcev v žepe gostilničarjem, prijatelji praznijo čaše in gosp. Cominutti plačuje; na eno stran pomagajo trošiti žulje delavcev, na drugi strani pa pomagajo temu izkoriščevalcu. Naši obernarodnjaki se ne branijo laških napojov, na jeziku domovina, v grlu pa vino laškega krvosesa. Zdravo!

Delavce pa opozarjamo, za drugo leto, naj jim bo življenje več, kakor 10urni delavnik in naj se ne puste zapeljati s temi 50% za 2 uri. Če ne bodo napravili svojemu gospodarju toliko dobička, mu ne bo mogel zrasti tak greben, kakor sedaj in namesto da delate do 6. ure zvečer, nehajte ob 4. uri in boste zdravi ter si podaljšate življenje. Če ne občutite sedaj v mladih letih tega napornega dela, se bodo posledice pojavile pozneje. To naj zadostuje za sedaj, drugič pride še kaj več.

Opazovalci in prizadeti.

Trbovlje. Trgovec E. Repič noče z delavci nobenih opravkov. Pogodil se je z del. Iv. Roz., da mu ta plača dolg ob gotovem roku. Kljub temu ga je pred potekom roka sodnijsko iztirjal in mu prizadel stroške 1200 K. Ko so hoteli drugi delavci v tej stvari intervenirati, je izjavil, da on ima samo s sodnijo opravit, z njimi pa nič. Delavstvo si bo moža zapomnilo, ki tako nekulantno nastopa s tistimi, od katerih živi.

Kulturno.

Trbovlje.

»Sad greha« je igrala rudarska omladina v Trbovljah dne 24. sept. Režiser s. Tončka Čečova.

Taševa je imela razen svoje zakonite hčere Pavline še nezakonskega sina Franca, katerega je pa pred svetom utajila. Slučaj pa je hotel, da se je Pavlina zaljubila v svojega lastnega brata. Ali pri vsej ljubezni do Franca se je poročila s profesorjem Klemenčičem, katerega je mrzila. Kot posledica hudobnih intrig Pavline in sadu greha umre mati Klemenčiča in tudi mati Pavline.

Dasi igra sama na sebi nima preveč globoke vsebine, je bila izborno režisirana in tudi doigrana z neverjetno lahkoto in eleganco. Človek, ki pozna razmere rudarske mladine, se ni mogel dovolj načuditi elegantnim in preciznim kretnjam moških in lahkoti iger žensk.

Prav pohvalno moramo omeniti s. Pavlo Stepančičevo, ki je igrala umirajočo mater Klemenčiča. Mlada, 17letna sodružica, je pokazala v svoji težki vlogi vse znake velike umetnice.

S. Čečova orje z velikim uspehom kulturno ledino rudarske omladine, želimo ji pri njenem požrtvovalnem delu mnogo uspeha. č

Pozor!

Stavka krojaških pomočnikov v Sarajevu. V ponedeljek, 25. t. m. so stopili v stavko vsi delavci krojaško-oblačilne stroke zavoljo zvišanja mezd. Stavka je popolna. Stavkajo delavci tako iz neodvisne kakor tudi soc. dem. strok. organizacije. To je prva večja stavka po »obznani« v Sarajevu.

Krojaški pomočniki in pomočnice naj ne potujejo v Sarajevo.

Kovinarji v Brodu n. S. so pred mezdnim gibanjem!

Črkoslikarsko mezdno gibanje v Brodu n. S. je končano!

Razno.

Policijske preiskave so se vršile v četrtek zjutraj pri raznih ljubljanskih sodrugih. Obisk so imeli sodrugi Lemež, Fabjančič, Stefanovič, Makuc in še pri kakih 15 drugih, večinoma omladincih. Iskali so »protizakonite spise«. Našli niso nikjer ničesar razen pri enem sodrugu komunistični manifest od Marxa in Engelsa v italijanščini. Ali je to tudi že prepovedano? Potem bo pa treba preiskati stanovanja vseh komunistov socialistov in vse javne in zasebne knjižnice, kajti vsak izobražen človek mora imeti to knjižico.

Nesreče v industrijskih podjetjih. Po poročilih obrtnega nadzorništva se je v Jugoslaviji leta 1921 pripetilo v industrijskih podjetjih 2.451 nesreč, od teh 81 smrtnih.

Po strokah je bilo nesreč:

v lesni industriji	457=18,05%
v kovinarski industriji	333=13,05%
v kamnarski industriji	275=11,02%
v stavbinski industriji	256=10,05%
v živežni industriji	247=10,07%
pri pridobivanju surovin	189= 7,66%
v strojni industriji	113= 4,06%
v kemični industriji	137= 5,57%
v usnjarski industriji	83= 3,04%
v ostalih industrijah	362=15,00%

Po pokrajinah je bilo največ slučajev nesreč v Sloveniji in sicer 24,1%.

Samo ministrstvo soc. politike priznava katastrofalne posledice zakona o zaščiti države za — delavstvo. Te dni bo izšel III. zvezek letnega poročila o delu ministrstva za soc. politiko v letu 1921. V uvodu k temu poročilu beremo te značilne besede: »Na tem mestu **moramo opozoriti na zelo škodljive posledice zlorabe »Obznane« in zakona o zaščiti države** od 2. avgusta 1921. za poslovanje inspekcije dela. Ta zloraba ni samo zadrževala delavski razred v razvoju, kar se bo videlo iz sledečih poročil inspekcije dela, ampak je **mnoge inspekcije dela naravnost ovirala v rednem poslovanju.** Bilo je mnogo strank — podjetnikov in obrtnikov — ki so se skušale **s pomočjo »Obznane« osvoboditi od pregledovanja svojih podjetij,** poslužujoč se obrekovanja tako, da so, kadar jim je bilo treba, proglašali inspektorja dela in njegove pomočnike za komuniste. To je, popolnoma prirodno, izzvalo dolga preiskavanja, celo neupravičene odpuste pomožnih organov, kar je vse **imelo to posledico, da inspekcija dela ne vrši svoje službe, kakor bi bilo treba.** Posebno **v Srbiji je vsaka intervencija inspektorja dela v korist delavcev, ki pripadajo komunistični grupi, imela za posledico, da je bil dotični organ inspekcije dela proglašen za komunista in da se je zahtevalo, da se mu prepove nadaljnje delovanje.** Šele koncem tega leta se je to stanje s pomočjo političnih oblasti izboljšalo; **ali še ni popolnoma prestalo.«**

Za tiskovni sklad so darovali: Rudolf Kirschner 2 Din, Geoheli 4 Din, Erbežnik Ivan 2.50 Din, Ahčin Robert 4 Din, Praprotnik Anton 1 Din, N. N. 2.50 Din, Šloser Viktor 1 Din, Vehar Mat. 1 Din, Avcin 2 Din, Trebušak Jože 5 Din, Tomaž Valentin 2 Din, Vidmar Ivan 2 Din, Hafner Jožef 5 Din, Bežek Urh 2.50 Din, Babič Jakob 3 Din, Soklič Matija 2 Din, Jakše Anton 2 Din, Brtoncelj Janez 2 Din, Močnik Martin 3 Din, Kukovca Ivan 1 Din, Pavlič Anton 2 Din, Lomovšek Leopold 2 Din, Korbič Sebastian 3 Din, Ravnik Franc 5 Din, Wergwl Rok 2 Din, Markelj Rudolf 2 Din, Neimenovan 1 Dn, Ližof Leopold 1 Din, Lebar Jožef 1 Din, Ledja Franc 0.50 Din, Malenšek Vinko 1 Din, Knifič Jožef 1 Din, Kukovca Ivana 2 Din, K. J. 2 Din, Šitikov 5 Din. **Skupaj 81 Din.**

Prosimo vse dopisnike, naj se izogibljejo v dopisih kolikor mogoče osebnih napadov. Prosimo tudi vse naj nam pošiljajo dopise tako, da jih dobimo vedno v ponedeljek.

Uredništvo.

Vsled vedno naraščajočih stroškov za tisk smo prisiljeni zvišati s 1. oktobrom ceno lista. Od 1. okt. stane posamezna štev. 4 K; mesečna naročnina za SHS 16 K jugoslov. Mesečna naročnina za inozemstvo 24 K jugoslov. **Sodrugi! Podpirajte naš tisk z zbiranjem naročnikov in z zbirkami za tiskovni sklad.**

Kdor ne prejema redno lista, naj ga takoj reklamira!

Uprava.

„Delavske Novice“, Ljubljana, Turjaški trg 2.

Zvezna tiskarna v Ljubljani.